

PŁACZĄCY (95) *part praes act*

płaczący (83), **płacząc** (11), **płaczący** (*indecl*) (1) *PaprPan*; płacząc *RejZwierz*, *BielSen*; płaczący : płacząc *BierEz* (1:1), *OpecŻyw* (10:6), *BielKron* (2:1), *RejPos* (4:1).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie),

sg m N płaczący (7). ◇ G płaczącego (2) *OpecŻyw*, *LatHar*, płacząc (1) *RejZwierz*; -ego (1), -(e)go (1). ◇ D płacząc(e)mu (3). ◇ A płaczącego (8), płacząc (3); płaczącego *BierRaj*, *SkarŻyw*, *ArtKanc*, *LatHar*; płacząc *BielSen*; płaczącego : płacząc *OpecŻyw* (4:2); ~ -ego : -ého *OpecŻyw* (3:1), -(e)go (4). ◇ f N płaczącą (4) *MurzNT*, *BudNT*, *LatHar*, *WujNT*, płacząc (2) *OpecŻyw*, *RejPos*. ◇ D płacząc(e)j (1). ◇ A płaczącą (12), płacząc (3) *BierEz*, *OpecŻyw* (2), płaczący (1) *PaprPan*. ◇ n A płaczące (3); -é (1), -(e) (2). ◇ pl N m pers płaczący (5), płacząc (1) *BielKron* [może *part praes act* od PŁAKAĆ]. subst płacząc(e) (1). ◇ G płaczących (10). ◇ D płaczącym (6), płacząc(e)m (1) *TarDuch*. ◇ A m pers płaczące (13), płacząc (1) *OpecŻyw*; -é (1), -(e) (12). ◇ I m płacząc(e)mi (5), płaczącymi (2); -(e)mi *BierEz*, *BudNT* (2), *ModrzBaz*; -ymi *SkarŻyw*; -(e)mi : -ymi *WujNT* (1:1).

Sł stp notuje, Cn s.v. *płaczliwy*, *Linde XVII w. s.v. płaczek*, *dziedzic*; ponadto w objaśnieniu s.v. *płaczliwy*.

Wylewający łzy, *łkający*, *szlochający*; *smucący się*, *rozpaczający*; *flens Vulg*, *PolAnt*, *Modrz*; *lacrimabundus*, *plorabundus Mącz*, *Calep*, Cn; *lugens*, *plorans Vulg*, *PolAnt*; *plorator Vulg*; *lacrimans Mącz*; *lacrimatus Calep* (95) : *BierRaj* 16v; Y włyżał między groby/ Wielki płacz/ ciężkie żaloby: [...] Y nąłzał niewiäfte płacząc/ A fwoie włofy tągáiąc *BierEz* Q4v; Trzey go też krolowie darowali leżącego między bydłem w vbogiej łtayni/ płaczącego dla wielkie zimności. *OpecŻyw* [27]v, 15, 22, 22v, 44v, 45 (10); *TarDuch* [C4]v, C5 [2 r.], C7v; *GlabGad* B5v; *MurzNT* 6 marg; Rozlegałci fie theż niezgodny głos nieprzyacieli/ y żalofne nárzekanie bywáło słyłáne płaczących [!] dziełek. *Leop Sap* 18/10; *RejZwierz* 6; *BielKron* 126v; *Mącz* 181c [2 r.], 306a; *HistRzym* 133v; mamy pomnieć/ iż Pan grzełnikom fie nie okázuie/ iedno pokutuiącemu Piotrowi/ płaczącey Mágdalenie/ żalobliwym tym pątnikom *RejPos* 113v, 257v; *GrzegŚm* 9 [2 r.]; *BudNT Matth* 5/4; TEen [ojciec znieważonej dziewczyny] gdy przyzedł obaczył dzyewkę fwą płaczący/ Oblápił ią całował írodze żaluiący/ Despektu co ią potkał *PaprPan* Gg3; *SkarŻyw* [197], 252, 580; *BielSen* 10; *Calep* 576b [2 r.], 814b; *LatHar* 155; Iefus tedy gdy ią wyźrzał płaczącą/ y Zydy ktorzy z nią przyźzli/ płaczące; rozrzewnił fię w duchu *WujNT Ioann* 11/33 [przekład tego samego tekstu *GrzegŚm*], *Act* 9/39.

płaczący kogo, *czego* (5): *OpecŻyw* 29; Rozbiegli fie thedy włytycy gdzie ktho mogł/ [...] iedni ránami zemdleni/ drudzy płacząc odiáchánia w they mierze od fwoich. *BielKron* 308; *RejPos* 25v; Rachel płacząca fynow fwych niedála fię wćielzyć że ich niemáíz. *BudNT Matth* 2/18 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw*, *RejPos*, *WujNT*]; *WujNT Matth* 2/18.

płaczący za co (1): Lecz gdy to ísieią/ do ferc ludzkich/ [...] gdyfmy prawdziwie w duchu vbodzy/ [...] y płaczący zá grzechy fwoie y cudze/ wielkie y pozyteczne drzewo roście *SkarKaz* 83a.

płaczący nad kim (3): *OpecŻyw* 137; *RejPos* 196v; Y nálezli go vmárłym/ á pácholę ono nád nim płaczące. *SkarŻyw* 184.

W połączeniu szeregowym (1): Moc niezliczona potępionych/ łzpetnych/ vdręczenia/ łmrodu/ háńby y bluznierftwá pełnych/ á nieprzeftáynie wołájących/ nárzekájących/ płáczących: y zębámi zgrzytájących. *LatHar* 670.

W przeciwstawieniu: »żartujący ... płaczący« (1): Zemná wefeli fię Ewá żártuiąca/ z tobą ćierpi Márya płácząca. *LatHar* 269.

W charakterystycznych połączeniach: płaczący bar(d)zo (2), okrutnie, usilnie, wiele; płacząca niewiasta, wdowa; płaczący odjechania od swoich; płaczący dla wielkiej bóleści, dla wielkiej zimności; płaczący za grzechy [czyje]; płaczący nad synem swym; płaczący w poruszeniu, w swej starości; oczy i usta obrocić ku płaczącym; (u)słyszeć płacząc(q, -e) (3), ujrzeć (widzieć) (7); leżący, (a) płaczący (3); płacząc, wołając.

Zwrot: »cieszyć płaczące« (1): náłzy dwu złoczyńcow ná brzeg [jednego wyspu] wywiedli [...]/ przywiązáli ie ku krzyżowi w kopawfzy w ziemię/ y odiechálfimy ich tám [...] [ale ludzie tego wyspu] ćiefzyli ie płáczące y plákáli łnimi *BielKron* 452v.

Wyrażenia: »(tako a. wielmi) gorzko płacząc« (3): Piotr wzrzáwłfy matkę Iezukryftowę tako vdręczoná ij tako gorzko placzátz/ więcéy fię poczál rzewnitz *OpecŻyw* 113, 113, 142v.

»płaczący krwawyma oczyma« (1): Iezus miły gdy wzrzál matkę tak placzátzą krwawyma oczyma/ rozzáliwłfy fię iéy rzékl k niey trzecie flowo *OpecŻyw* 148.

»rzewno (a. rzewliwie) płaczący« (3): *SkarŻyw* 251; O północy zwiáftował Krolá niebieskiego/ W iásłifkách leżácego/ á rzewno pláczácego *ArtKanc* B3; *LatHar* 109.

Szeregi: »łkający a płaczący« (1): Ciebie my żádamy y prósimy łkájący/ á w tym to poruńzeniu pláczący/ w łmętnym á pláczliwym będąc padole. *ArtKanc* D4.

»narzekając(y), (i) płaczący« = *lugens et flens PolAnt* (4): Vżrzał ludzi pod gorą pod drzewy fiedzące/ Nárzekájąc ná ten fwiát okrutnie pláczące. *RejWiz* 82; *RejPos* 353v; *BudNT Mar* 16/10; *SkarŻyw* 411. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»smutny i płaczący« (1): Oná łzedłzy opowiedziáła [o zmartwychwstaniu Jezusa] tym ktorzy z nim bywáli/ łmutnym y pláczącym [*lugentibus et flentibus*]. *WujNT Mar* 16/10.

»płaczący a żalując« (1): Stoi też záfię z drugiey łtrony/ thák iáko tu łfyfyzł/ Pan twoy nád tobą pláczący á żáluiąc tego nędznego vpadku twego *RejPos* 196v.

a. W funkcji rzeczownika [w tym: pl (31)] (33) : A niebędá włámować między niemi pláczácemu chlebá ku poćiełfeniu nád vmárłym *Leop Ier* 16/7, *Iob* 30/31; *BibRadz* I 136a marg; Y ftála fię łmętkiem Arfá moiá/ á domrá moiá głósem pláczących. *BudBib Iob* 30/31, *Os* 9/4; To lepak mowie bráćia/ czás záwiniony iest ná potym/ áby [...] pláczący/ iáko nie pláczácemu [byli]. *BudNT 1.Cor* 7/30; Spowiedzi łam łłuchájąc/ [...] plákáał z pláczącymi/ á twárde łercá łwym wzdychániem y łykániem do łkruchy pobudzał. *SkarŻyw* 292, 46; Sam też zbáwiciel pláczące łławi łzczęłliwemi *KlonŻal* A2v; W liczbę ćiężko pláczących dzisiał iuz wliczony/ Zefłciem łwiętey Mátki łwey będąc vtrápiiony. *WisznTr* 13, 9; Y nie ták bárzo té łzy twarz káłáią/ Które pláczących towarzyłtwo máią. *GórnTroas* 66; *WujNT* 350.

W połączeniu szeregowym (1): Przydz mátko łálki/ [...] Poćiełz plátzące/ Włpomółz mdłe/ y náwroć błádzące. *KrowObr* 176v.

W przeciwstawieniach: »weselący się (2), radujący się, skaczący ... płaczący« (4): *BierEz* 12; *BudNT Rom* 12/15; Doktorowie rofkázuią/ ábyfmy przeciwne rzeczy przeciwnemi leczyli/ [...] weweląc fię z wewelącemi/ płącąc z płącącemi/ iáko Páweł náuczá. *ModrzBaz* 67; *WujNT Rom* 12/15 [zawsze przekład lub aluzje do tego samego tekstu].

Zwroty: »ochłodzić płaczące« (1): O święta Márya podpómoż nędzné/ wfpómoż ludzie flábégo vmyflú/ ochłódz płącąc. *BiałKat* 228v.

»płaczące (po)cieszyć (a. pocieszać); płaczącym pociecha« [*szyk zmienny*] (4;2): *TarDuch* D3; *KrowObr* 176v; *LatHar* 584; Y my ták smutne y płaczące ćiefzmy/ nie tylo flowy/ ále pomocą iáką możem/ plákánim z nimi *SkarKaz* 385b, 386b, 638b.

»płaczące uweselić; wesele płaczących« (1;1): Podćcie ráduymy fię Pániey/ [...] Iż oná ieft [...]/ wesele plátzających/ [...]/ y zbawienie. *KrowObr* 152v, 155v.

Szeregi: »płaczący i barzo ryczący« (1): A przyśzedłzy w dom Arcybożniczego/ vyrzał zgiełk/ y płaczące/ y bárzo ryczące [*flentes et eiulantes multum*]. *WujNT Mar* 5/38.

»płaczący i smutni (a. smutkiem strwożeni)« [*szyk 1:1*] (2): ktoryś ieft [...]/ ná ten świat wypráwiony/ ábyś [...] płaczące y smutkiem strwożone ćiefzył *LatHar* 584; *SkarKaz* 385b.

»żałujący i płaczący« (1): [*Zesłany jesteś*] Załuiącze y płaczące pociefzać *TarDuch* D3.

Synonimy: *łkający, płaczliwy*.

Cf **PŁAKAĆ**